

CSELEKVÉSI TERV

A helyi identitás és kohézió erősítése – „Együtt a közösségeinkért” – Közösségfejlesztés erősítése Hajós-Jánoshalma-Borota-Kéleshalom konzorciumban

Hajós Város Önkormányzata
6344 Hajós, Rákóczi u. 12.
tel: 78/404-100
e-mail: hajosvaros@gmail.com
web: hajosvaros.hu

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tartalomjegyzék

1. Projekt bemutatása	4
1.1 Helyzetértékelés	4
1.2 A projekt céljainak bemutatása	8
1.3 A projekt célcsoportjának bemutatása.....	10
2. Eddig megvalósult programok településenként.....	12
2.1 Hajós.....	12
2.1.1 Hajós bemutatása	12
2.1.2 Demográfia.....	14
2.1.3 Közösségi interjúk eredményei	15
2.1.4 Közösségi beszélgetések eredményei.....	16
2.1.5 Közösségi felmérés eredményei	17
2.2 Jánoshalma.....	19
2.2.1 Jánoshalma bemutatása.....	19
2.2.2 Demográfia.....	20
2.2.3 Közösségi interjúk eredményei	21
2.2.4 Közösségi beszélgetések eredményei.....	22
2.2.5 Közösségi felmérés eredményei.....	24
2.3 Borota.....	26
2.3.1 Borota bemutatása.....	26
2.3.2 Demográfia.....	28
2.3.3 Közösségi interjúk eredményei	28
2.3.4 Közösségi beszélgetések eredményei.....	29
2.3.5 Közösségi felmérés eredményei.....	30
2.4 Kéleshalom.....	31
2.4.1 Kéleshalom bemutatása	31
2.4.2 Demográfia.....	33
2.4.3 Közösségi interjúk eredményei	34
2.4.4 Közösségi beszélgetések eredményei.....	35
2.4.5 Közösségi felmérés eredményei.....	37
3. Együttműködési megállapodások.....	38
4. További megvalósuló programok	39

4.1	2018.12.31. – 2019.06.30. között:	39
4.2	2019.06.30. – 2019.12.31. között:	40
4.3	2019.12.31. – 2020.06.30. között:	41
4.4	2020.06.30. – 2020.12.31. között:	42
4.5	2020.12.31. – 2021.06.30. között:	43
4.6	2021.06.30. – 2021.12.31. között:	44
4.7	2022.03.15.-ig:	44
5.	Programnaptár	46

1. Projekt bemutatása

1.1 Helyzetértékelés

Magyarországon kiugróan nagyok a területi különbségek, legyen szó akár a képzett munkaerő rendelkezésre állásáról, a foglalkoztatottság és a munkanélküliség mértékéről, vagy a deprivaltságot mérő mutatókról. Az egyes területi egységek kumulatív módon tartalmazzák a különféle gazdasági, szociális, infrastrukturális hátrányokat, melyek gyakran ugyanazokban a térségekben összpontosulnak, együttesen korlátozva az ott lakók életesélyeit. A regionális különbségek kedvezőtlen hatása tehát horizontálisan és összetett mechanizmusok révén érvényesül, így kezelése is csak komplex, ágazatközi megközelítéssel, integrált megoldások keresésével és adaptálásával valósulhat meg.

A *helyi társadalom* összetétele és jellemzői már a nagyobb területi egységek (régiók, megyék, járások) szintjén is nagy eltéréseket mutatnak, nem is beszélve a települések közötti, illetve azokon belüli különbségekről. Már a szükséges szolgáltatások körét jelentősen alakító korösszetétel sem tekinthető területileg homogénnek, de egyéb, keresletre kiható jellemzők tekintetében is tetten érhetők az eltérések.

A *lakókörnyezethez*, településhez, térséghez való kötődés, azaz a területi identitás erősítése minden település, térség számára kiemelkedően fontos feladat. Ebben a táj, a természeti környezet éppúgy megjelenik, mint a perspektívát jelentő gazdasági élet, vagy a kultúra tárgyiasult, műemlékekben, népviseletben, a népi építészet hagyományaiban, intézményekben, rendezvényekben, vagy csak szokásokban, hagyományokban, szemléletben megjelenő elemei. Bács-Kiskun megyét a turisztikai attrakciók, kulturális programok, rendezvények, intézményes szolgáltatások szervezésében, a tradicionális termékek előállításában és piacra juttatásában, a műemlékek, táji természeti értékek védelmében is széleskörű, sikeres tevékenység jellemzi. Ennek értelmében a települési, térségi (tájegységre, néprajzi egységre vonatkozó) identitás nemcsak jelen van, nemcsak jellemző a megye szinte minden részegységére, hanem az itt élő emberek mindennapi döntéseit befolyásoló, alakító tényezőt jelentenek. A megyét ebben az értelemben tehát egy hasznos és erőforrásként is értelmezhető sokszínűség jellemzi, mely összerendezve, a teljes megyét átfogó kötődés tovább erősítheti.

A civil szektor klasszikus szervezeteinek nevezhető alapítványok és egyesületek mellett az elmúlt években új típusú nonprofit szervezetek jöttek létre és a szektor belső szerkezete is

jelentősen átalakult. Mint a legtöbb megyében, Bács-Kiskunban is három fő területhez kötődnek a megye civil szervezetei, az oktatás, a szabadidő és hobbi, valamint a sport területéhez, de a kulturális, és szociális szervezetek jelenléte is jellemző a megyében. Nagyon alacsony a kutatással, a nemzetközi kapcsolatokkal foglalkozó szervezetek száma. A települési hierarchia szerinti megoszlásnál általában a megyeszékhely és a nagyobb városok dominanciája figyelhető meg.

A gazdaságot tekintve az Európai Unió 2007-2013-as kohéziós pénzügyi támogatások alapján kialakított besorolása szerint a megye térségében – a Dél-Alföldi konvergencia régió részeként – a GDP/fő alapján mért fejlettség nem éri el az EU átlag GDP-jének a 75%-át. Ez a térség-kategória a 2014-2020-as EU-s besorolásban a „kevésbé fejlett régiók” szintjének felel meg.

A demográfiával kapcsolatban Bács-Kiskun megye lakónépessége összhangban az ország egészére jellemző folyamatokkal az elmúlt bő évtizedben folyamatos csökkenést mutat. A megyében a születések és halálozások arányszámainak változása szorosan követi az országos trendeket. Az egyre rosszabb születési arányszámok és a gyorsuló, fiatalabb korosztályokat érdemben magasabb arányban érintő migráció eredményeként a megye öregedési indexe évről-évre, gyorsuló ütemben növekszik.

A munkanélküliek nemek, iskolai végzettség és gazdasági ágazatok szerinti megoszlása az országos trendekkel összhangban alakul Bács-Kiskun megyében is. Foglalkoztatási szempontból a legrosszabb helyzetben a hátrányos helyzetű, a közép- és nagyobb városoktól, illetve a közlekedési folyosóktól távol lévő térségek alacsony iskolai végzettséggel rendelkező munkavállalói vannak. Arányuk az álláskeresők között a Bácsalmási, Jánoshalmi és Kunszentmiklósi kistérségben 50% körüli. A nemek szerinti megoszlás a megye kistérségeiben arányos a bácsalmási, jánoshalmi kistérségben enyhén (47-49%), a bajai és kiskunmajsaiban pedig kissé erőteljesebben (46-45%) alulreprezentáltak a nők, szemben a többivel, ahol kissé magasabb a férfiak (50-52%) aránya az álláskeresők között. A pályakezdő munkanélküliek arány a megye egésze és az egyes kistérségek esetében is szintén szorosan követi az országos átlagot, az utóbbi tíz évben mindvégig a 7,5-9,5 %-os sávban mozgott.

Magyarország településszerkezetének egyik lényegi sajátossága, az aprófalva (500 főnél kisebb lélekszámú települések) valamint a kistelepülések (500-999 fő közötti lakosságszámmal rendelkező települések) rendkívül magas aránya az összes település számához – 3.176 – viszonyítva. Az aprófalvak száma 1.045, a kistelepüléseké 1.774. A két településtípus lakossága az összlakosság

mintegy 10%-át teszi ki. A hátrányos helyzetű kistérségek (1.017) minden társadalmi hátrányokat meghatározó dimenzió mentén (életképesség, elérhetőség, intézményi – egészségügy, oktatás, szociális – ellátottság, infrastruktúra, helyi gazdaság és közigazgatás) rosszabb helyzetűnek mutatkoznak egy 2014-es kutatás szerint, mint a vidéki Magyarország egyéb vizsgált településtípusai.

A projekt Bács-Kiskun megye 83 települését érinti, így a konzorciumok úgy kerültek kialakításra, hogy a benne lévő települések egymással határosak.

Település/konzorciumi tagok	Járás	Lakosságszám (KSH 2016.01.01.)
Hajós - Konzorciumvezető	Kalocsai	3013
Borota	Jánoshalmi	1345
Jánoshalma	Jánoshalmi	8530
Kéleshalom	Jánoshalmi	439

Hajós: A város alapvető problémája a népességszám csökkenése. Az egyes korosztályok összetétele jelentősen átrendeződött. Az érett felnőtt korosztály, a nyugdíjhoz közelállók, valamint a nyugdíjasok rétege folyamatos növekedést mutat. Az öregedési index folyamatosan nő. A településen a halálozások és az elvándorlások száma minden évben meghaladja a születések és a beköltözések számát. A munkanélküliek száma csökkenő tendenciát mutat. A település közösségi életének sok színtere alakult ki, mint a Művelődési Ház, Kastély, Egyesületek Háza, Német Nemzetiségi Tájékház, Pincefalu, templomok. A város vezetése fontosnak tartja minden korosztály bevonását a közösségi életbe. A város jó infrastrukturális adottságokkal rendelkezik, mint teljes szennyvízhálózat. Mára az úthálózat teljessége szilárd burkolattal rendelkezik.

Borota: Általánosságban elmondható, hogy – miként számos magyar településre jellemző – a község lakossága elöregedő. Évtizedek óta csökken a gyermek és a felnőttek száma, illetve aránya. Ugyanakkor növekszik az 50 év felettiek létszáma. Ez köszönhető az alacsony születési számnak, a magas halálozási aránynak, illetve a fiatal korosztály községből való elköltözésének

a nagyobb munkalehetőség és a jobb életkörülmények reményében. A migráció szempontjából az elvándorlás a jelentősebb. Viszonylag kevés a betelepülő. A község a leghátrányosabb kistérségben helyezkedik el, ezért a falu lakosainak többsége hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetűek közé sorolhatóak. A munkanélküliek aránya sajnos az utóbbi években egyre emelkedik, egyre fiatalodik az állástalanok életkora, egyre nagyobb számban vannak fiatal regisztrált munkanélküliek. A korcsoportonkénti megoszlást vizsgálva kiderül, hogy magasabb az arány a regisztrált munkanélküliek között a 21 és 40 éves korosztályban, mint az az fölötti életkorban. Ez szinte megegyezik a kistérség és Bács-Kiskun megye adataival. Napjainkban a község lakosainak jelentős része mezőgazdaságból él. Borota területén az önkormányzat és az intézmények igen sok programot szerveznek. Előfordul olyan program, melyen szinte csak a szervezők jelennek meg, vagy a rétegigényt kielégítő programokon csak a lakosság elenyésző része vesz részt. Természetesen vannak olyan rendezvények, amelyek nagy tömegeket vonzanak, de az lenne a legszerencsésebb, ha olyan rendezvényt tudna a község szervezni, ahol a célközönség a lehető legnagyobb számban van jelen, és megismeri a neki szóló információkat, előadja véleményét, részt vesz a falu életében.

Jánoshalma: A város alapvető problémája – mint ahogy más kisebb településeké is – a népességszám csökkenése. A település öregedési indexe, az elmúlt két évtizedben folyamatosan növekvő tendenciát mutat. A város népességszám csökkenésében nagy szerepet játszik, hogy a születések és a halálozások egyenlege negatív. A foglalkoztatást nézve a helyben dolgozók többsége vállalkozásokban, alkalmazotti körben, a szolgáltatásokban, a kereskedelemben dolgozik. A településen a hivatalos munkanélküliek aránya az országos átlaghoz hasonlóan alakult. Ezen belül a férfiak és nők arányát tekintve évenként a nők nagyobb arányú munkanélkülisége figyelhető meg. A közösségi élet színterei sokrétűek, ilyenek a lakóközösségek, a munkahelyek, önkormányzati intézmények, a templomok, a civil szervezetek. A település kedvező természeti adottságokkal, értékekkel rendelkezik. A lakosság egészségének, gazdasági és társadalmi jólétét, életminőségének javítását úgy lehet biztosítani, ha a tevékenységek során a környezet és fejlődés, illetve a gazdaság, társadalom és környezet problémáit együtt kezelik.

Kéleshalom: A népesség száma évről-évre csökken. Ennek legfőbb okaként az előregedés, valamint a munkalehetőségek hiánya okozza. A belföldi vándorlások száma évről-évre változik, hol magas a bevándorlás, hol pedig alacsony, ez vonatkozik a kivándorlásokra is. Férfiak és nők összetételének szempontjából elmondható, hogy az arányok megegyeznek.

Évtizedek óta csökken a gyermekek és a felnőttek száma, illetve aránya. Ez köszönhető az alacsony születési számnak, a magas halálozási aránynak, illetve a fiatal korosztály községből való elköltözésének, a nagyobb munkalehetőség és a jobb életkörülmények reményében. A pályakezdő álláskeresők száma sajnos nem csökkent az utóbbi években, viszont számuk nagy mértékben nem is gyarapodott. A művelődésre, kikapcsolódásra a települési és civil rendezvények, a művelődési ház és könyvtár ad lehetőséget. A művelődési intézményeik programjait a lakossági igényekre és a civil szervezetek kezdeményezéseire tekintettel alakítják. A zárt terek mellett jelentősek a közterületi rendezvények is.

1.2 A projekt céljainak bemutatása

A projekt legfőbb célkitűzése – összhangban az 1.1-es ponttal, valamint az igényfelmérő dokumentumokkal – hogy Hajós, Jánoshalma, Kéleshalom és Borota településeken olyan önszerveződő közösségek alakuljanak ki, amelyek a későbbiek során finanszírozási források nélkül képesek önállóan fennmaradni.

A fő célkitűzéseken keresztül az alábbi részcélok is megvalósíthatók:

- a helyi identitás megerősítésével és az aktív közösségi léttel célunk csökkenteni az elvándorlást,
- célunk az eddig rejtett, a közösség számára nem elérhető, de a közösség tagjainál „megbújó” hagyományok, kulturális, természeti, gazdasági, szakmai tudást igénylő értékek feltárása, integrálva a jelenleg a birtokunkban lévő tudással, annak érdekében, hogy a közösség látható értékei minél gazdagabbá váljanak,
- célunk a jelenlegi civil aktivitásunk megerősítése a projekt keretében foglalkoztatott szakemberek munkája által, valamint a helyi lakosok aktivitásának növelésén keresztül,
- célunk a négy település között már meglévő kapcsolat erősítése a további, a település lakosai közötti kulturális és gazdasági együttműködések létrejöttének érdekében.

A projekt megvalósítása során a Felhívás mellékleteként megjelenő „Közösségfejlesztési módszertani útmutató” minden tevékenységének megvalósítását terveztük, mégpedig úgy, hogy a projekt „Helyzetelemzés” szakaszát követő projektelemek konkrét szakmatartalmát nem határoztuk meg, annak kialakítását a közösségre bizzuk, a települések közötti feladatmegosztást is civil szervezetekkel egyeztetve alakítottuk ki. A szakmatartalom kialakításának lehetősége reményeink szerint növeli a lakosok aktivitási hajlandóságát, valamint áttételesen az

önbizalmukat, hiszen közvetlen beleszólási lehetőségük lesz a helyi történésekbe és nem mások által megszabott körülményeik alakítják a helyi közösség lehetőségeit.

A TOP-5.3.1-16 konzorciumi pályázat jelentősen növeli a konzorciumban résztvevő települések cselekvési aktivitását. A projekt keretein belül megvalósuló közösségi interjúk, beszélgetések, közösségi felmérés a lakosság közösségbe való bekapcsolódását segíti a helyi társadalmi életbe. E dokumentumban átfogó képet kapunk a helyi fejlesztési elképzelésekről és erőforrásokról, melyek rámutatnak a közösségi felelősségvállalásra. A helyi cselekvők köre szélesedik, erősödik a közösségi identitás, új kapcsolatok, partnerségek alakulhatnak ki. A helyi lakosok bevonásával, szakemberek részvételével létrejön a közösség helyi cselekvési terve, amely partnerségben készül, ezzel növekszik a folyamatban résztvevők helyi cselekvési terv iránti elkötelezettsége, fejlődik a helyi nyilvánosság, kapcsolatok épülnek ki. A település kiemelkedő alkalmaihoz kapcsolódó rendezvények, események erősítik a település összetartozását, a közösségi és helyi identitást, a kulturális élmények, az ismeretszerzés is szerephez juthat. Az idősebb generáció átadhatja tudását a fiatalabb nemzedéknek, így hasznosnak, értékesnek érezhetik magukat, mellyel csökken az idősek elszigetelődés érzése, a közösség hasznos részének érezhetik magukat. Az emberek jobban megismerik egymást, feltérképeződne az egyének és azok képességei, a közös érdeklődési körök, hiányérzetek, kialakulhatnak az adott közösségek rendszeres találkozási alkalmai. Ha nemzedékről nemzedékre öröklődnek a hagyományok a kultúra, a tudás, és ismeret tovább él a közösségben. Szükség van a hagyományéltetésre, annak továbbörökítésére napjainkban is. A kiállítások szorosan kapcsolódhatnak egy-egy rendezvényhez, melyek hasonlóan a rendezvényekhez erősítik a közösségi identitást.

Az elkészülő tankatalógussal a helyi lakosság kerül a közgondolkodás középpontjába, mellyel rejtett értékek kerülhetnek nyilvánosságra, és fejlődnének a közösségi kapcsolatok. Az értékfeltáró, megőrző és dokumentáló tevékenység segíti a lakossági részvételen alapuló együttműködést, az adott közösség tárgyi, szellemi örökségét, kultúráját örökíti meg, az elkövetkező nemzedéknek. A falukönyv/kalendárium megjelenítése összehozza a közösséget a helyi kiadvány megvalósulása céljából, erősíti a közösséghez tartozás érzését, a közösség fontosságának felismerését, fejleszti a közösségi összetartozást.

A projekt megvalósulásával a teljes lakosság bevonásra kerül a programokba, nemcsak az idősek, de a fiatalok önbizalmának erősítését is elősegíti, a cselekvési kedvüket növeli, erősödik

a közösség/település iránti felelősségérzet kialakítása. A közösségfejlesztés révén a lakosság képes lesz bekapcsolódni a település életébe, a helyi kérdések alakításába, amely valódi részvételhez vezet. A hagyományokhoz, tapasztalatokhoz kapcsolódó helyi és közösségi megoldásoknak van igazi közösségfejlesztő ereje.

1.3 A projekt célcsoportjának bemutatása

A projekt célcsoportja a jelen dokumentum 1.1 pontjában megjelölt települések közigazgatási határain belül élő teljes lakosság, amely mindösszesen a KSH 2016. évi helységnévkönyve alapján 13 327 fő.

A projekt kezdeti időszakában minden település direkt módon előzetes kommunikációt folytat a lehető legszélesebb palettájú kommunikációs eszközökkel (nyomtatott és online sajtó, rádió műsorok, plakátok a települési lakosok által leggyakrabban látogatott helyeken, szóró anyagok) a projekt szakmai tartalmáról, valamint annak szellemiségéről. A többcsatornájú kommunikáció célja, hogy eljusson az információ nyomtatott formában az idősekhez, akik a digitális világban nem igazodnak el, az online kapcsolatokkal nem feltétlenül rendelkező hátrányos helyzetű társadalmi rétegekhez, valamint fiatalokhoz is, akik leginkább az online térben gyűjtik az információkat. A tevékenység célja kettős. A több településszerkezetű konzorcium miatt előfordulhat, hogy a közösségfejlesztő kolléga nem helyi lakos lesz. A személyes interjúk készítésénél fontosnak tartjuk, hogy az interjúalany előzetes tájékoztatásának köszönhetően bizalommal fogadja a közösségfejlesztő kollégát az interjú készítése során. Tovább fontosnak tarjuk felhívni a lakosság figyelmét arra, hogy van beleszólása a helyi közösségi ügyekbe, ezzel motiválva őket, hogy részt vegyenek a projekt megvalósításában, aktivizáljuk őket a közösségi életre.

A közösségfejlesztési feladatokat ellátó kollégák kiválasztásakor elsődleges szempontként jelenik meg, hogy olyan személyiséggel rendelkező kollégákat válasszunk, akik jellemzően bizalmat ébresztenek az emberekben és bárkivel megtalálják a közös hangot, függetlenül attól, hogy az adott személy milyen korcsoporthoz vagy társadalmi réteghez tartozik.

A közösségi interjú készítésekor a mintavétel elindításához szükséges lakosok kiválasztása során az alábbi szempontok jelennek majd meg:

- legyenek a mintában olyan személyen, akik a településen már korábban is aktívak voltak közösségi tevékenységekben, széles körű kapcsolati hálóval, sok információval rendelkezzenek a közösség tagjairól és azok igényeiről,
- az interjúalanyok kiválasztásakor törekszünk arra, hogy az interjúalanyok széles vertikumot képviseljenek mind korcsoport, mind társadalmi réteg szempontjából, valamint a férfiak és nők aránya megközelítőleg azonosak legyenek.

A projekt teljes időszaka alatt olyan direkt és indirektív kommunikációt folytatunk a helyi lakosokkal, amelyben egyrészt mindenki információhoz jut, másrészt egyértelművé válik számukra, hogy valóban lehetőségük adódik a helyi ügyekbe való beleszólásba. A saját kulturális értékeik, helytörténeti dokumentumaik és tárgyaik, hagyományaik a települési értékrendszer részét képezik, gazdagítják azt.

A térség oktatási intézményrendszeri adottságaiból következő hátrányokat – a felsőfokú képzés időszakára a fiatalok elhagyják a lakhelyüket –, valamint a kedvezőbb munkaerő-piaci adottsággal rendelkező területek „agyelszívó” hatásában rejlő kockázatokat ösztönzőkkel kell ellensúlyozni.

A helyi identitás erősítésében, a helyi adottságok feltárásában és gondozásában aktív szerepet játszó nonprofit szervezetek, helyi önkéntesek, helyi lakosok kezdeményezéseit, fejlesztéseit fenntartóságot célzó, dinamizáló eszközökkel kell támogatni, amelyre a jelen projekt megvalósítása biztosít fejlesztési forrást. A közösségi munkamódból, a közös gondolkodás elindulásából, az új, személyes értékek feltárásából adódóan várhatóan erősödik a lakosok helyi identitása, növekszik és elmélyül a helyi lakosokkal való kapcsolati hálója.

A gazdasági aktivitás növeléséhez elengedhetetlen az egyének, közösségek együttműködési készségének és hajlandóságának növelése, személyközi kapcsolatainak erősítése, ugyanis a társadalmi tőke a bizalom és együttműködés alapjain nő, ami a helyi gazdasági fejlődés és egyben az elvándorlás csökkenésének alapja. A lakókörnyezethez, településhez, térséghez való kötődés, másként fogalmazva a területi identitás fontos területfejlesztési erőforrás.

2. Eddig megvalósult programok településenként

2018. december 31-ig a pályázat során több program is megvalósult már. Ilyenek például a közösségi interjúk, közösségi beszélgetések, valamint a közösségi felmérés. Az alábbiakban külön-külön bemutatásra kerülnek a konzorciumi partner települések, valamint az eddig megvalósított programok, és ezek eredményei.

2.1 Hajós

2.1.1 Hajós bemutatása

Hajós városa az Alföldön, Bács-Kiskun megye déli részén Kalocsától dél-keleti irányban 20 km-re, Bajától észak-keleti irányban 30 km-re helyezkedik el (1. ábra). A város területe 8990 ha, ebből 289 ha belterület. A város népessége 3001 fő (2018.01.01.), városi rangot 2008. július 1-én kapott újra.

1. ábra: Hajós elhelyezkedése (Forrás: maps.google.hu)

A település nevét 1366-ban említi először oklevél, azonban a török idők alatt elnéptelenedett. Hajós sváb lakosságának ősei a 18. század első felében lettek betelepítve a mai németországi Baden-Württemberg tartományból, az ekkor lakatlan mocsaras részre.

A Duna régi medre árterületére épült településtől keletre húzódó földtani törésvonalon egy agyagos domborulat alakult ki, elválasztva egymástól a szőlő és gyümölcsstermesztésre kiválóan alkalmas homokos, illetve az elsősorban takarmánynövény termesztésére használt kötöttebb talajú területeket. Hajóstól 3 km-re helyezkedik el a hangulatos préházairól méltán ismert Hajósi Pincefalu, amely mintegy 1300 löszbe vájt borospincéjével egyedülálló népi építészeti látnivalót kínál az ide látogatóknak. A Pincefalu szabályos utcákból áll, amelyeket a préházak és az alattuk elhelyezkedő löszbevájt alsópincék alkotnak. A szőlőtermesztés és borkészítés fontos szerepet játszik a hajósi családok életében, annak szerves része. 1982 óta minden évben május végén kerül megrendezésre a nemzetközileg is ismert Orbán Napi Borünnep színes forgataga, a bor védőszentje, és elsősorban a vele dolgozó emberek tiszteletére.

2. ábra: Hajósi Barokk Kastély (Forrás: Ginál Róbert)

A település látványosságai között szerepelnek a városközpont barokk épületei. A Szent Imre római katolikus templom 1728-ban épült barokk stílusban, főoltárán Szűz Mária fából készült egy méter magas szobra, áll melyet az Óhazából hoztak magukkal a betelepülők. A Hajósi

Érseki Kastélyt (2. ábra) 1739-ben építtette gróf Patachich Gábor, melyet később Haynald Lajos érsek árvaházzá alakíttatott át. 2009-ben elkezdődött a kastély teljes körű felújítása, melyet 2010 nyarán fejeztek be, majd 2010 szeptemberében megnyitotta kapuit a gyönyörűen felújított kastély. További látványosságok a Zsolnay-stációkkal ellátott kálvária kert, a Nemzetiségi Tájház (Heimatmuseum), valamint a plébánia barokk épülete és Nepomuki Szent János szobra.

2.1.2 Demográfia

A város alapvető problémája a népességszám csökkenése (3. ábra), a lakosságszám az elmúlt években szinte folyamatosan csökken. 2018 januári adatok alapján a jelenlegi lakosságszám 3001 fő, tehát 2017-hez képest ismét csökkent a település lakosságszáma.

Év	Fő	Változás
2013	3097	99%
2014	3053	99%
2015	3013	99%
2016	2984	99%
2017	3063	103%

3. ábra: Lakónépesség változás Hajóson (Forrás: TeIR)

Az egyes korosztályok összetétel jelentősen átrendeződött. Az éret felnőtt korosztály, a nyugdíjhoz közelállók, valamint a nyugdíjasok rétege pedig folyamatos növekedést mutat. A demográfiai adatok vizsgálata során jól érzékelhető, hogy a település népesség korösszetétele, vagyis az öregedési indexe folyamatosan nő, egyre többen, egyre nagyobb arányban vannak idős korúak, illetve egyre kevesebben, egyre kisebb arányban fiatalabbak. A településen a halálozások és az elvándorlások száma minden évben meghaladja a születések és a beköltözések számát, vagyis a lakosságszám változásai elsősorban az elvándorlás és a halálozási arány növekedésének hatásait mutatják. Az utóbbi években megnövekedett az

elvándorlások száma, mely magyarázza, hogy a munkalehetőségek hiánya miatt a fiatal korosztály a település elhagyását választja.

2.1.3 Közösségi interjúk eredményei

A településen 2018.09.26. és 2018.10.09. között került sor az interjúk lebonyolítására. Összesen 22, a városban élő lakos került megkérdezésre. Készült interjú a Polgármesteri Hivatalban, a Szent Imre Általános Iskolában, az Óvodában és Bölcsődében, a Barokk Kastélyban, valamint a Zarándokházban is. A lebonyolítás során minden megkérdezett készséggel állt a közösségfejlesztő és szakmai vezető rendelkezésére. A válaszadók minden tagja értékelhető és hasznos válaszokat adott, így kijelenthető, hogy az interjúkészítés sikeres volt. Az interjúkészítés célja az volt, hogy egyrészt tájékoztassuk azokat, akik részt vesznek a város kulturális életének szervezésében és a lakosságot, hogy elindult egy közösségfejlesztési folyamat, másrészt, hogy felmérjük azt, hogy miként viszonyulnak a településhez, mennyire elégedettek, min szeretnének változtatni és milyen erőforrásokkal tudnak hozzájárulni a változásokhoz. Ez figyelemfelhívás és igényfelmérés is volt.

Az interjúk során az alábbi kérdések kerületek megkérdezésre:

1. Mit jelent Ön számára itt élni? (Mi a jó az itteni életben? Mi a rossz?)
2. Min változtatna és hogyan?
3. Ön mivel tudna hozzájárulni a változásokhoz?

Az interjúkból a következő válaszok, eredmények rajzolódtak ki:

A hajósi lakosok nagy részének az itt élő család, barátok, rokonok és ismerősök jelentik az itteni életet. A megkérdezettek legnagyobb hányada kiemelte, hogy a település pozitív adottságai (élhető vidékies, kisvárosias lakókörnyezet – szép, nyugodt, csendes település) miatt szeret itt élni. A megkérdezett itteni lakosok hátrányként a kulturális programok alacsony számát emelte ki, valamint a közösség kohéziójával sem elégedettek. Legtöbben a kulturális, szabadidős és sportprogramok meglétén változtatnának, ezek számának növelésével. Szintén többen közösségi szellem erősítéséhez kapcsolódó programok szervezését szeretnék, valamint a jelenlegi rendezvények látogatószámának növelését. Rendkívül sokan említették, hogy segítenének különféle rendezvények szervezésében, lebonyolításában, így hozzájárulva a változásokhoz, továbbá többen kiemelték, hogy önkéntesen segédkeznének. Tehát megállapítható, hogy a megkérdezettek, majdnem egésze szeretne változtatni a közösség

összetartásán, megerősíteni a közösségi kohéziót, ehhez kapcsolódó rendezvények keretein belül.

2.1.4 Közösségi beszélgetések eredményei

Hajóson négy közösségi beszélgetésre került sor. A közösségi interjúk lebonyolítása után kezdődtek meg a beszélgetések.

Az első közösségi beszélgetésre október 18-án került sor a helyi Polgármesteri Hivatalban. A beszélgetés első felében a szakmai vezető ismertette a megjelentekkel a projektet és ezen esemény céljait, célkitűzéseit. Ezt követően prezentálásra kerültek a lakossági interjúk eredményei, összegzése. A jelenlévők képet kaptak az interjúk számszerű eredményeiről, valamint a megkérdezettek egy része beszámolt az interjúkészítés során szerzett tapasztalatairól, véleményt formáltak a projektről, az interjúkérdésekről, reflektáltak az eredményekre. Ebből kifolyólag kialakult egy beszélgetés a szakmai vezető és a jelenlévők között. Továbbá megvitatásra kerültek az interjúk válaszai és elindult a lakosok egymás közötti kommunikációja is.

A második közösségi beszélgetés október 27-én zajlott le a Hajósi Pincefaluban egy helyi rendezvény keretein belül. A beszélgetésen főként olyan lakosok vettek részt, akik az első beszélgetésen nem voltak jelen. Az esemény kezdeteként a közösségfejlesztő és a szakmai vezető ismertette az esemény részleteit, az interjúk eredményeit, összegzését, valamint egy lakossági fórum keretein belül tájékoztatva lettek a jelenlévők a pályázat részleteiről, célkitűzéseiről. A résztvevőkkel megvitatásra kerültek az interjúk leggyakoribb válaszai, legnagyobb részük ezen eseményen is egyetértett a kapott eredményekkel, így kijelenthető, hogy a lakossági igények nagy részben egyeznek a projekt célkitűzéseivel. A beszélgetés során más lakossági igények is körvonalazódtak (pl.: városi infrastruktúra fejlesztés) melyek, ezen projekt keretében nem valósíthatóak meg, viszont ehhez hasonló igényeket csak nagyon kevés jelenlévő említett.

A harmadik közösségi beszélgetésre november 22-én került sor a helyi Polgármesteri Hivatalban. Az esemény kezdeteként a szakmai vezető ismertette az esemény részleteit, ismételten az interjúk eredményeit, összegzését, valamint tájékoztatva lettek a jelenlévők a pályázat részleteiről, célkitűzéseiről, valamint a pályázat jelenlegi állapotáról. Ezt követően a közösségi kérdőívek kérdéseinek előkészítése zajlott. A kérdőív már meglévő, minden településre jellemző kérdéseinek ismertetése után, a jelenlévők bevonásával megalkotásra

kerültek, a külön a településre vonatkozó specifikus kérdések. Legtöbben a külföldi és belföldi tanulmányúttal és népismereti táborral kapcsolatos kérdés megalkotását szorgalmazták. Ezen kívül a helyi szolgáltatásokkal kapcsolatos kérdéssel kapcsolatban is hasznos javaslatokkal szolgáltak a jelenlévők.

A negyedik közösségi beszélgetés szint a helyi Polgármesteri Hivatalban zajlott le 2018. december 10-én. Az esemény kezdeteként a közösségfejlesztő és a szakmai vezető ismertette az esemény részleteit, az interjúk eredményeit, összegzését, valamint tájékoztatva lettek a jelenlévők a pályázat részleteiről, célkitűzéseiről, valamint a pályázat jelenlegi állapotáról. Ezt követően a közösségfejlesztő és a szakmai vezető ismertette a jelenlévőkkel a kérdőívek eredményeit, összegzését. Majd ezen eredmények megvitatása történt. Az egybegyűltek legnagyobb hányada pozitívan értékelte a kérdőívet és ennek fejleményeit. Többen kiemelték, hogy a külön a településre vonatkozó megvalósítani kívánt programokat támogatják, és örülnek, hogy a pályázat keretein belül létrejönnek ilyen és ehhez hasonló események, rendezvények.

2.1.5 Közösségi felmérés eredményei

Hajós városában 127 db közösségi kérdőív került kitöltésre a lakosok által. Lehetőség volt online illetve nyomtatott formában kitölteni a kérdőíveket 2018. november 27. és 2018. december 4. közötti időszakban. Online formában 91, nyomtatott formában 36 kérdőív került kitöltésre a településen a megadott időintervallumban. A kérdőívek minden háztartásba eljuttatásra kerültek egy példányban.

A településen a kérdőívet kitöltők nagy része 36-49 év közötti, nemek arányát tekintve főként nők. A kitöltők legnagyobb része születése óta él a településen, valamint itt van a családjá és ide kötik a gyökereit. A válaszadók nagy hányada dolgozó és helyben dolgozik vagy tanul. A településre jellemző negatívumként sokan megjelölték, hogy kevés a munkahely, illetve a fiatalok elköltöznek a városból. A megkérdezettek szerint főként az helyi lakosok gondolkodásmódján, motivációján szükséges változtatni, hogy jobb közösséget alkosson Hajós lakossága. A problémák megoldására a kitöltők szerint a lakosság együttműködésére és összefogására van szükség, valamint olyan programokra, melyek közelebb hozzák egymáshoz a fiatal és idős generációt. A legtöbben önkéntes munkával és a rendezvényeken való részvétellel járulna hozzá a közösség fejlesztéséhez. A megkérdezettek több mint fele aktívan részt vesz a közösségi életben, közülük legtöbben jelen van a rendezvényeken. Jelentős részük ismeri a város civil szervezeteit, de csak alig minden ötödik kitöltő tagja is valamely

szervezetnek. A kitöltők nagy hányada közösségi oldalról és a város honlapjáról tájékozódik a helyi hírekről, eseményekről, viszont többen említették egyéni válaszként, hogy szívesen értesülnének hírekről egy esetleges helyi újságban is. A kitöltők szerint azokat a személyeket, akik nem vesznek részt a közösség életében személyes felkereséssel és meghívással lehetne ösztönözni, valamint a rendezvények szervezésébe való bevonással. A megkérdezett lakosság jelentős része örülne a pályázat keretein belül megvalósuló programoknak (hagyományfeltárás és ezek eredményeinek bemutatása egy kiállítás keretein belül, tanulókörök, közösségek szomszédolása program, belföldi és külföldi tanulmányút, népismereti tábor, közösségi beszélgetések). A közösség fejlesztése érdekében a kitöltők szerint főként az iskolás korúakat, valamint a családokat és felnőtt lakosságot lehetne leginkább megmozgatni. A lakókörnyezet minőségével kapcsolatos kérdésre főként pozitív válaszok érkeztek, tehát a kitöltők nagy része elégedett lakókörnyezetével. A szolgáltatásokkal kapcsolatban legtöbben a munkalehetőségek hiányát látják, mint negatívum, pozitívumként pedig a helyi iskolát, óvodát és a közszolgáltatásokat emelték ki. Kijelenthetjük, hogy a projekt célkitűzései, megvalósítani kívánt rendezvények, programok nagyrészt egyeznek a megkérdezett lakosság igényeivel. Tehát a kitöltők jelentős része támogatná ezen kezdeményezéseket, rendezvényeket.

2.2 Jánoshalma

2.2.1 Jánoshalma bemutatása

Jánoshalma Város Bács-Kiskun megyében, a Bácskai-löszhát és a Kiskunság találkozásánál fekszik, Kiskunhalastól mintegy 20 km-re (4.ábra).

4. ábra: Jánoshalma elhelyezkedése (Forrás: maps.google.hu)

Az 1989-ben várossá lett Jánoshalma 13220 ha területen terül el, melynek kb. 15%-a belterület, 25% erdő és 60% mezőgazdasági terület, szántó. Környékét még mindig igen gazdag tanyavilág övezi. Egyes tanyákat vendégfogadásra alakítottak át, hogy a városiak vagy az ide látogató külföldiek megismerjék a tanyasi életet, szokásokat, ízeket.

A település múltja már a török hódoltság előtti időkre tekint vissza. Ásatások során előkerültek olyan leletek, amelyek bizonyították, hogy nomád pásztornépek éltek ezen a vidéken. A tatárjárás után kunok települtek a megmaradt magyarok közé, ekkor Csőszapának nevezték el a falujukat. A terület a Hunyadi-család birtokába került 1439-ben. A falu ekkor kapta a Jankó, Jankószállás nevet. A török hódoltság alatt a falu lakossága szinte kipusztult. A török hódoltság óta Jankovácznak nevezett településre 1731-ben katolikus magyarok települtek. Az Orczy család jobbágybirtoka volt 1799-től. A mostani Jánoshalma nevet 1904-ben kapta Klánszky

Ferenc javaslatára. Az 1867-es kiegyezés utáni időszak újabb fejlődési periódusnak tekinthető. Az illancsi homokvilág és a bácskai löszvidék találkozása lehetőséget nyújtott a szőlő- és gyümölcsstermesztésre, valamint a szántóföldi növénytermesztésre. Az itt működő gyümölcs piac országos híré volt. 1945 után a gyümölcsstermesztés visszaesett, manapság igyekszik megerősíteni a mezőgazdaságot és a gyümölcsstermesztést.

Jánoshalma egyik fő látványossága a Szent Anna Római Katolikus Templom, melyet 1788. július 26-án szenteltek fel Szent Anna tiszteletére (5. ábra). A látványosságok között szerepel a Szentháromság-szobor, a Zsinagóga, a Felső-bácskai hengermalom és a szélmalom.

5. ábra: Szentháromság szobor, mögötte a Szent Anna templom (Forrás: Petróczky Henrietta)

2.2.2 Demográfia

A város alapvető problémája, hogy csökken a népesség. Az elmúlt években jelentős csökkenés figyelhető meg, amelyet az 5. ábra jól szemléltet. Jelenlegi lakónépessége 8336 fő.

	Fő	Változás
2007	9751	
2008	9714	100%
2009	9680	100%
2010	9582	99%
2011	9453	99%
2012	9364	99%
2013	9306	99%
2014	9210	99%
2015	9052	98%
2016	8442	93%
2017		0%

6. ábra: Lakónépesség változás Jánoshalmán (Forrás: TeIR)

A korcsoportok és a nemek közötti megoszlást tekintve elmondható, hogy az állandó népességben az aktív korúak, a 18-59 évesek korcsoportja mind a két nemnél valamennyivel 50% felett van. A nemek közti megoszlásról elmondhatjuk, hogy a férfiak vannak többségben, egészen a 60-64 éves korosztályig, utána azonban a női lakosság van többségben.

Általánosságban elmondható, hogy a városban egyre kevesebb a fiatal, előrepszik a város.

A bevándorlás és az elvándorlás adatai némi pozitív változást mutatnak az utóbbi évben, ami valószínűleg a több gyermeces családok ideköltözésével magyarázható.

2.2.3 Közösségi interjúk eredményei

A településen 2018.09.27 és 2018.11.02. között került sor az interjúk lebonyolítására. Összesen 30, a városban élő lakos került megkérdezésre. Készült interjú a Polgármesteri Hivatalban, az óvodában, az iskolában, a könyvtárban, több klubban. A lebonyolítás során minden megkérdezett készséggel állt a közösségfejlesztő rendelkezésére. A válaszadók minden tagja értékelhető és hasznos válaszokat adott, így kijelenthető, hogy az interjúkészítés sikeres volt.

Az interjúkészítés célja az volt, hogy egyrészt tájékoztassuk azokat, akik részt vesznek a város kulturális életének szervezésben és a lakosságot, hogy elindult egy közösségfejlesztési folyamat, másrészt, hogy felmérjük azt, hogy miként viszonyulnak a településhez, mennyire elégedettek, min szeretnének változtatni és milyen erőforrásaikkal tudnak hozzájárulni a változásokhoz. Ez figyelemfelhívás és igényfelmérés is volt.

Az interjúk során az alábbi kérdések kerületek megkérdezésre:

1. Mit jelent Ön számára itt élni? (Mi a jó az itteni életben? Mi a rossz?)
2. Min változtatna és hogyan?
3. Ön mivel tudna hozzájárulni a változásokhoz?

Az interjúkból a következő válaszok, eredmények rajzolódtak ki:

A jánosalmi emberek többségének azt jelenti itt élni, hogy itt születtek, itt éltek egész életükben vagy visszajöttek a városba. Az itteni életben a legtöbben azt szeretik, hogy mindenki ismer mindenkit. Ez több interjúnál nagy hangsúlyt kapott. Az itt élők azt nem tartják jónak, hogy sok fiatal elmegy a városból és nincs sok munkahely. A válaszolók több, mint fele az emberek hozzáállásán, gondolkodásmódján változtatna. Probléma, hogy sokan nem mennek el a rendezvényekre és valamiképpen őket szeretnék motiválni. A változásokhoz sokan úgy járulnának hozzá, hogy elmennek a rendezvényekre, illetve különböző rendezvényeket szerveznek. Sokan megemlítették, hogy a hagyományörzésben is szívesen vállalnának feladatot.

2.2.4 Közösségi beszélgetések eredményei

Jánosalmán négy közösségi beszélgetésre került sor. A közösségi interjúk lebonyolítása után kezdődtek meg a beszélgetések. Az első időpontját úgy választották meg, hogy más rendezvény is legyen, hogy minél többen eljőjenek, értesüljenek a róla. Ennek az időpontja november 3-a volt.

A beszélgetés első felében a közösségfejlesztő ismertette a megjelentekkel a projektet és ezen esemény céljait, célkitűzéseit. Beszélt a projekt első lépéséről, az interjúkészítésről, az ott feltett kérdésekről. Az ismertetés után bemutatta az interjúk eredményeit. A jelenlévők képet kaptak az interjúk számszerű eredményeiről, valamint, akikkel készült interjú azok közül voltak, akik beszámoltak az interjúkészítés közben szerzett tapasztalataikról, véleményt formáltak a projektről, az interjúkérdésekről, reflektáltak az eredményekre. Az első beszélgetés során

kiemelésre került az a fő probléma, amin a jelenlévők változtatni szeretnének, hogy az emberek hozzáállása, gondolkodásának megváltoztatása. Eszerint hiába van sok rendezvény, program a városban, az emberek egy része nem vesz részt rajta. Ezzel kapcsolatban kialakult egy beszélgetés a közösségfejlesztő, a rendezvényeket szervezők és a jelenlévők között.

A második beszélgetésre november 12-én került sor. Ezen a közösségi beszélgetésen többen voltak, akik nem vettek részt a korábbi beszélgetésen, ezért a beszélgetés első felében a közösségfejlesztő ismertette a megjelentekkel a projektet és ezen esemény céljait, célkitűzéseit. Ezt követően prezentálásra kerültek a lakossági interjúk eredményei, összegzése. A jelenlévők képet kaptak az interjúk számszerű eredményeiről, valamint azok a megkérdezettek, akik nem tudtak részt venni a korábbi beszélgetésen beszámoltak az interjúkészítés közben szerzett tapasztalataikról, véleményt formáltak a projektről, az interjúkérdésekről, reflektáltak az eredményekre. A beszélgetés második felében bemutatásra került az első közösségi beszélgetésen felvetett probléma, az emberek demotiváltsága. Ezzel kapcsolatban kialakult egy beszélgetés a közösségfejlesztő és a jelenlévők között. Emellett felmerült egy igény is, miszerint sokan egyetértenek azzal, hogy probléma az, hogy hiába van sok program, az emberek mégsem mennek el rájuk, de úgy érzik, hogy a programok nem mindig vannak megfelelően meghirdetve. A probléma megoldására érkezett pár javaslat is, mint például, hogy több hirdetőtáblára kerüljenek fel a plakátok, a rendezvény kerüljön be az újságba és az online újságba is.

A harmadik közösségi beszélgetésre november 26-án került sor. Ezen a közösségi beszélgetésen voltak a legtöbben (53 fő). Úgy gondolták, hogy ez jó alkalom lehet arra, hogy a település minél több lakosához eljusson a pályázat híre, a közösségfejlesztés lehetősége, hogy a lakosok véleményét is várják. A beszélgetés első felében a közösségfejlesztő ismét ismertette a projekt célját, célkitűzéseit, majd prezentálásra kerültek az interjúk eredménye, összegzései és a korábbi beszélgetések során felmerült problémák és az esetleges megoldások is. Ezen a beszélgetésen is az egyik kiemelt probléma nem más, mint az emberek hozzáállása, miszerint hiába van sok rendezvény az emberek egy része nem vesz részt rajta. Ezzel kapcsolatban kialakult egy beszélgetés a közösségfejlesztő és a jelenlévők között. A lehetséges megoldások között továbbra is szerepelt, hogy több fórumon hirdessék a programokat, illetve, hogy amennyiben lehetséges minél több embert próbáljanak meg személyesen felkeresni a rendezők. A beszélgetésen felmerült egy rendezvénynaplót létrehozásának az igénye az intézményvezetők részéről.

A negyedik közösségi beszélgetésre december 5-én került sor. A közösségi beszélgetést az egyik klub összejöveteli időpontjában tartották, ugyanis az egyik klubtag jelezte, hogy a tagok közül még sokan nem hallottak a kezdeményezésről és valószínűleg szívesen részt vennének benne. Ennek ellenére a közösségi beszélgetés mindenki számára meg volt hirdetve. A beszélgetés első részében a közösségfejlesztő ismertette a megjelentekkel a projektet és ezen esemény céljait, célkitűzéseit, valamint az interjúk eredményeit és az eddigi közösségi beszélgetés eredményeit. A beszélgetés során a korábbi közösségi beszélgetésen felmerült probléma szintén előkerült. Ez a probléma nem más, mint az emberek hozzáállása volt. Ezen kívül előkerült az is, hogy a fiatalok és az idősebb korosztály között van egy szakadék, amit jó lenne valahogy csökkenteni. Esetleg jó lenne, ha a település hagyományait, helyi értékeit összegyűjtenék és a fiatalok is megismerkedhetnének vele. Ezzel kapcsolatban kialakult egy beszélgetés a közösségfejlesztő és a jelenlévők között. A beszélgetés végén a közösségfejlesztő beszámolt arról, hogy jelenleg a közösségi felmérés eredményeinek a feldolgozása zajlik és megbeszéltek, hogy a következő beszélgetésen már ennek eredményeit is megfogják tárgyalni.

2.2.5 Közösségi felmérés eredményei

Jánoshalmán összesen 219 db közösségi kérdőív került kitöltésre a lakosok által. A kérdőíveket november 19-től kezdték el eljuttatni a lakosoknak. Egy hét eltelte után nem érkeztek be a kitöltött kérdőívek, ezért a kérdőív online formában is elérhetővé vált, hogy ilyen formában is vissza lehessen küldeni. Az eredeti visszaküldési határidő november 30-ia volt, de végül december 3-ig lehetett visszaküldeni a kérdőíveket bármelyik formában. Végül 63 kérdőív érkezett vissza nyomtatott formában és 156 kérdőív online formában.

A kérdőív kérdéseinek és válaszainak összeállításánál az interjúk eredményeit és a közösségi beszélgetésen elhangzottakat is figyelembe vették.

Az alábbiakban a kérdőív válaszainak kiértékelése történik. A kézzel kitöltött kérdőívek esetében előfordult, hogy valamely kérdésekre nem válaszoltak a kitöltők vagy ahol egy választ lehetett volna megjelölni, ott többet is megjelöltek, így ezeknél a kérdéseknél nem mindig 219 válasz jött ki, hanem előfordul kevesebb vagy több is.

Jánoshalmán a kérdőívet kitöltők jelentős része nő volt. A kitöltők nagy része a 36 és 49 év közötti és az 50 és 64 év közötti korcsoportba tartozott, de minden korosztály képviseltette magát. A válaszadók többsége már születése óta Jánoshalmán él és többségben itt is dolgozik.

Azért élnek itt mert itt születtek vagy mert itt él a családjuk is. A legtöbben ezt szeretik a településben. Sokan választották azt, hogy egyszerűen szeretnek itt élni.

A legtöbben a fiatalok elköltözését, a munkahelyek számát és a közösség nem összetartását érzik a legnegatívabbnak. Sokan úgy gondolják, hogy Jánoshalma lakossága úgy tudna egy jobb közösséget alkotni, ha több olyan program lenne, ami a fiatalságot összefogja, illetve, ha az emberek gondolkodásmódján, motivációján változtatnánk. A felmerülő problémákat a lakosság együttműködésével, összefogásával lehetne orvosolni, illetve azzal, ha több olyan program lenne, ami a fiatalabb és az idősebb generációt is érdekli, összehozza. A változásokhoz legtöbben úgy járulnának hozzá, hogy részt vennének, elmennének a rendezvényekre, esetleg önkénteskednének.

A kitöltők fele jelenleg is aktívan részt vesz a közösségi életben, úgy, hogy jelen van a programokon, rendezvényeken. A válaszadók több mint fele ismeri a civil szervezetket és negyede tagja is valamelyiknek.

A válaszadók jelentős része a rendezvényekről, programokról az ismerőseitől, barátaitól, a közösségi oldalról vagy az újságból szokott tájékozódni.

Azokat az embereket, akik nem vesznek részt a közösségi életben a válaszadók szerint úgy lehetne motiválni, hogy személyesen felkeresik, meghívják őket vagy bevonják őket a rendezvények szervezésébe.

A megkérdezett lakosság jelentős része örülne, ha jelenne meg tankatalógus, a helyi szellemi kulturális örökséget feltáró és bemutató kiadvány, illetve a helyi értékeket feltáró és bemutató kiadvány, jánoshalmi fotótár.

A kitöltők jelentős része szívesen venne részt beszélgetéseken, fórumokon, ahol elmondhatja saját véleményét, meglátásait.

A közösségfejlesztés érdekében úgy gondolják a válaszadók, hogy leginkább a fiatal, fiatal felnőtteket és a családokat, felnőtteket lehet megmozgatni. A lakókörnyezet minőségével a lakosság nagy része meg van elégedve.

A szolgáltatások közül a leginkább a munkahelyeket hiányolják a kitöltők és az egészségüggyel elégedettek a legjobban.

2.3 Borota

2.3.1 Borota bemutatása

A község Bács-Kiskun megye déli felén helyezkedik el Bajától 26 km-re és Kiskunhalastól 35 km-re (7. ábra).

7. ábra: Borota elhelyezkedése (Forrás: maps.google.hu)

A kiskunsági homokhátság és a bácskai löszhát találkozásánál fekszik. A község 8180 hektár közigazgatási területéből 8034 hektár a külterület, amelyen még ma is a lakosság több mint 10%-a él. A külterület mintegy 30%-a erdő, 35%-a jó minőségű szántó, a többi rét-legelő, szőlő-gyümölcs, kivett terület.

A település létezését egy 1237-es levéltári anyag támasztja alá, a borot nép okiratban említik meg először. Később a Borothei családtól a falu a Borothe nevet kapta 1325-ben. A legtöbb alföldi településhez hasonlóan a tatárjárás és a Török Birodalom is elpusztította a falut. A török uralom alól 1687-ben szabadult fel. 1872-ben lett önálló község, azonban csak a 19. Század végéig, ezután Rém község pusztájaként szerepelt a leírásokban. Önálló községgé 1911-ben alakult.

Napjainkban a lakosság nagy része a mezőgazdaságból él. Elsősorban különféle kultúrnövényeket termesztenek: gabonaféléket, kukoricát, napraforgót, kisebb területen

dohányt, repcét, cukorrépat, paprikát, paradicsomot. A termékenyebb területeken szőlő és gyümölcsstermesztéssel is foglalkoznak.

A falu főbb látnivalói a Szent Lukács Római Katolikus Templom (8. ábra), a Római Katolikus Plébánia épülete, az 1930-as években épült gyógyszertár épülete, a Faluház és a csodás természeti táj.

8. ábra: Szent Lukács templom (Forrás: bacskiskun.hu/telepulesek/borota)

2.3.2 Demográfia

Általánosságban elmondható, hogy a község lakossága elöregedő. A lakónépesség folyamatosan csökken (9. ábra). Ez többek között köszönhető az alacsony születések számának és a munkavállalás miatt más településekre való elköltözésnek.

	Fő	Változás
2007	1404	
2008	1365	97%
2009	1322	97%
2010	1303	99%
2011	1294	99%
2012	1347	104%
2013	1359	101%
2014	1364	100%
2015	1357	99%
2016	1340	99%

9. ábra: Lakónépesség változás Borotán (Forrás: TeIR)

Évtizedek óta csökkenést mutat a gyerekek és a felnőttek száma, viszont az 50 év felettek száma nő. A már évtizedek óta tartó létszám csökkenés a településen tovább folytatódik. Az alacsony születésszám, illetve a halálozások magas száma magyarázza a 65 év feletti lakosság csökkenését.

Borota törekszik az aktívkorúak, fiatalok helyben tartására, ezért az elvándorlások száma jelenleg csökkenő tendenciát mutat. Jelenleg 1303 fő él Borotán.

2.3.3 Közösségi interjúk eredményei

A településen 2018.10.01-én került sor az interjúk lebonyolítására. Összesen 10, a faluban élő lakos került megkérdezésre. Készült interjú a Polgármesteri Hivatalban, az óvodában a könyvtárban, és az idősek otthonában. A lebonyolítás során minden megkérdezett készséggel

állt a közösségfejlesztő és szakmai vezető rendelkezésére. A válaszadók minden tagja értékelhető és hasznos válaszokat adott, így kijelenthető, hogy az interjúkészítés sikeres volt. Az interjúk során az alábbi kérdések kerületek megkérdezésre:

1. Mit jelent Ön számára itt élni? (Mi a jó az itteni életben? Mi a rossz?)
2. Min változtatna és hogyan?
3. Ön mivel tudna hozzájárulni a változásokhoz?

Az interjúkból a következő válaszok, eredmények rajzolódtak ki:

A Borotán élők többsége számára az itteni élet azt jelenti, hogy nyugodt helyen él, illetve egész életében itt élt. A megkérdezettek többsége azt szereti a faluban, hogy nagyon csendes és nyugodt. Többen nyilatkozták azt, hogy szeretik, hogy mindenkit ismernek a településen. A legtöbben azt tartják rossznak az itt élésben, hogy kevés munkahely van és a falu földrajzi elhelyezkedése nem kedvező, zsákfalú, messze van a nagyobb városoktól. A válaszadók többsége egyrészt azon változtatna, hogy több munkahelyet teremtsenek, másrészt pedig az emberek hozzáállásán, hogy ha a településen van egy rendezvény, akkor arra menjenek el. A felmérésben résztvevők közül a legtöbben úgy járulnának hozzá a változásokhoz, hogy részt vennének a rendezvények, programok szervezésében és reklámozásában. Az interjúk során egy pozitív kép rajzolódott ki a településről, megállapítható, hogy az emberek szeretnek itt élni.

2.3.4 Közösségi beszélgetések eredményei

Borotán négy közösségi beszélgetésre került sor. A közösségi interjúk lebonyolítása után kezdődtek meg a közösségi beszélgetések. Az első közösségi beszélgetésre november 5-én került sor. A beszélgetés a közösségfejlesztő vezetésével zajlott, jelen volt a szakmai vezető és a Cselekvő közösségek mentora is. A beszélgetés első felében a megjelentekkel ismertették a projekt és ezen esemény célját. Ezt követően bemutatásra kerültek a lakossági interjúk eredményei. A jelenlévők közül, akikkel interjú is készült, azok beszámoltak az interjúkészítés közben szerzett tapasztalataikról. Kialakult egy beszélgetés a közösségfejlesztő, a szakmai vezető és a jelenlévők között. Megvitatásra kerültek az interjúk válaszai, valamint elindult a lakosok egymás közötti kommunikációja is.

A második közösségi beszélgetésre november 12-én került sor. A beszélgetés elején most is ismertették a projekt célját, célkitűzéseit, az interjúk eredményeit. A beszélgetés során,

kiemelésre került az a fő probléma, amin az jelenlévők változtatni szeretnének. Ez a probléma nem más, mint az emberek hozzáállása, miszerint hiába van sok rendezvény a faluban, az emberek egy része nem vesz részt rajta. A lehetséges megoldásra több ötlet is született. Például nagyon jó kezdeményezés volt, amikor ott jártunkkor az óvodában Márton-napi lámpások készültek és az óvónő elmondta, hogy a szülőket is szeretnék volna bevonni, ezért, hogy a dolgozni járók is részt tudjanak venni a programon már reggel 6 órától elkezdték a programot és elmondása szerint reggel fél 7-kor sokkal több szülő volt, mint 8 óra után és szinte minden gyermek szülője eljött, hogy együtt készítsenek lámpásokat.

A harmadik beszélgetésre november 28-án került sor. Itt is először röviden ismertették a projekt célját, az interjúk eredményeit, a korábbi beszélgetések témáit. Ezt követően kiemelésre került az a fő probléma, amin az jelenlévők változtatni szeretnének. Ez a probléma még mindig nem más, mint az emberek hozzáállása, miszerint hiába van sok rendezvény a faluban, az emberek egy része nem vesz részt rajta. Itt történt egy pozitív visszajelzés is, pár héttel korábban rendezték meg a településen az egészséghetet és arról számoltak be, hogy egész sokan részt vettek a programokon. Jelenleg és a későbbiekben is arra próbálnak megoldást találni, hogy ez az érdeklődés, motiváltság, hogyan tartható fenn.

A negyedik beszélgetésre december 4-én került sor. Az elején röviden bemutatásra került a projekt célja, az interjúk eredményei és a korábbi beszélgetések témái. A fő probléma továbbra is az, hogy hogyan lehetne motiválni az embereket. Előkerült az az igény is, ami már több interjúnál megjelent, hogy elég sok programja, rendezvénye van a falunak és ezt érdemes lenne összegyűjteni és esetleg kiadni, hogy mindenki láthassa, hogy mennyi kulturális programon, szórakoztató programon vehet részt, hátha ezáltal is motiváltabbak lennének az emberek, hogy részt vegyenek rajtuk.

A beszélgetéseken résztvevők többsége azt nyilatkozta, hogy a későbbiekben is szívesen részt vesz a beszélgetéseken és a falu közösségének építésében.

2.3.5 Közösségi felmérés eredményei

Borotán a kérdőíveket november 27-től kezdték el eljuttatni a lakosoknak és december 4-ig várták a visszaküldését. Végül 30 db közösségi kérdőív került kitöltésre a lakosok által. A kérdőív kérdéseinek és válaszainak összeállításánál az interjúk eredményeit is figyelembe vették. A kitöltött kérdőívek alapján, az alábbiak mondhatók el:

A válaszadók többsége már születése óta a településen él és itt is dolgozik vagy tanul. Az itt élők többsége azért szeret Borotán élni, mert nyugodt és csendes valamint sokaknak itt van a családja is. Negatívumként legtöbbször azt emelték ki, hogy kevés a munkahely és a fiatalok elköltöznek a településről. A kitöltők többsége szerint Borota lakossága úgy tudna jobb közösséget alkotni, ha több munkahely lenne, illetve, ha változtatnának az emberek hozzáállásán, motivációján. A legtöbbször úgy vélik, hogy változtatni a lakosság együttműködésével, összefogásával lehetne. A változásokhoz legtöbbször úgy járulnának hozzá, hogy elmennének a programokra, rendezvényekre, szintén többen segítenék a hagyományőrzést, illetve önkénteskednének. A megkérdezettek több mint fele most is részt vesz a közösség életében. A legtöbbször úgy, hogy részt vesznek a rendezvényeken, programokon.

A legtöbbször úgy vélik, hogy azokat, akik nem vesznek részt a közösség életében, azokat úgy lehetne motiválni, hogy bevonják őket a rendezvények szervezésébe, illetve személyesen felkeresik, meghívják őket.

A megkérdezett lakosság jelentős része örülne a pályázat keretein belül megvalósuló termékeknek. A legtöbbször szívesen vennének részt közösségi beszélgetéseken. A közösségfejlesztés érdekében úgy gondolja a többség, hogy a fiatal, fiatal felnőtteket lehetne leginkább megmozgatni.

A lakókörnyezet minőségével kapcsolatos kérdésre főként pozitív válaszok érkeztek, tehát a kitöltők nagy része elégedett lakókörnyezetével. A szolgáltatásokkal kapcsolatban a legtöbbször a munkalehetőség hiányát emelték ki, mint legfőbb hiányosság. Kijelenthetjük, hogy a projekt célkitűzései nagyrészt egyeznek a megkérdezett lakosság igényeivel. Tehát a kitöltők jelentős része támogatná ezen kezdeményezéseket.

2.4 Kéleshalom

2.4.1 Kéleshalom bemutatása

A község Bács-Kiskun megye déli részén, Jánoshalma és Hajós között 10-10 km távolságra helyezkedik el, az „Illancs” szívében (10. ábra).

10. ábra: Kéleshalom elhelyezkedése (Forrás: maps.google.hu)

A település 1906 előtt a kisszállási uradalomhoz tartozott, és Boncompagni (ejtsd: bonkopagnyi) herceg tulajdonában volt. A település jelenlegi területét az olasz hercegtől kártyán nyerte el a Hollönder Lázár szabadkai nagybirtokos, aki parcellázta és eladta a jobb területeket. A megmaradt silány, homokos területre 1920-as évek elején telepesek érkeztek Jánoshalmáról, Szabadkáról, Bácsalmásról, Mélykútról valamint Bukovinából még csángók is jöttek. Földbe vájt putrikat készítettek és abban laktak, de gyorsan rájöttek, hogy a sivár futóhomokon nem tudnak megélni, ezért sokan vissza menekültek az eredeti lakhelyükre. Az éj leple alatt “elillantak”, ezért még ma is szájhagyományként “ILLANCS”-nak nevezik a települést.

A község 1952-ig közigazgatásilag Jánoshalmához tartozott, majd 1990-ben vált ismét önállóvá és saját önkormányzatot választott. 2008-ban Borota községgel körjegyzőséget hozott létre, majd 2012-től már Rém is a körjegyzőséghez tartozik. A községháza épülete 1952-ben épült.

A település egyedi turisztikai értéke a külterületén található, fokozottan védett Kéleshalmi homokbuckák, az úgynevezett ősbörökás (11. ábra). Az országos Tájvédelmi Hivatal a 167,7 ha-on elterülő “homokbuckás területet” (ősbörökást) 1975-ben nyilvánította tájvédelmi területté, amelyből a község területén 64 hektár található. Korábban a vidék vadban gazdag erdő

elsősorban a vadászokat csábította a térségbe. Ma már azonban az ősborókás természetvédelmi területe és a közeli mocsárvilág nyugodt, békés, háborítatlan természeti környezete lett kedvelt kirándulóhelye a természetjárást, a lovaglást és a kerékpározást kedvelőknek.

11. ábra: Kéleshalmi homokbuckák (Forrás: keleshalom.hu/telepulesunk)

2.4.2 Demográfia

A település népességszáma, az elmúlt években folyamatosan csökken, ennek legfőbb okaként az elöregedés, valamint a munkalehetőségek hiánya okozza. A belföldi vándorlások száma évről évre változik, hol magas a bevándorlás, hol pedig alacsony, és ez vonatkozik a kivándorlásokra is. Férfiak és nők összetételének szempontjából elmondható, hogy az arányok megegyeznek.

Évtizedek óta csökken a gyermekek és felnőttek száma, illetve aránya. Az előző évekhez képest visszaesés látható, népességi adatok szempontjából (12. ábra). Ez köszönhető az alacsony születési számnak, a magas halálozási aránynak, illetve a fiatal korosztály községből való

elköltözésének a nagyobb munkalehetőség és jobb életkörülmények reményében. A település jelenlegi lakosság száma 434 fő.

	Fő	Változás
2009	485	108%
2010	456	94%
2011	460	101%
2014	448	97 %
2015	446	99 %
2016	450	100,8 %

12. ábra: Lakónépesség változás Kéleshalmon (Forrás: TeIR)

2.4.3 Közösségi interjúk eredményei

A településen 2018.10.05-én került sor az interjúk lebonyolítására. Összesen 10, a településen élő lakos került megkérdezésre. Készült interjú a helyi Polgármesteri Hivatalban, az óvodában és a könyvtárban. A lebonyolítás során minden megkérdezett készséggel állt a közösségfejlesztő és a szakmai vezető rendelkezésére. A válaszadók minden tagja értékelhető és hasznos válaszokat adott, így kijelenthető, hogy az interjúkészítés sikeres volt.

Az interjúk során az alábbi kérdések kerületek megkérdezésre:

1. Mit jelent Ön számára itt élni? (Mi a jó az itteni életben? Mi a rossz?)
2. Min változtatna és hogyan?
3. Ön mivel tudna hozzájárulni a változásokhoz?

Az interjúkból a következő válaszok, eredmények rajzolódtak ki:

A Kéleshalmon élők többsége számára az itteni életet az jelenti, hogy itt él a családjuk, itt van a munkahelyük, valamint, hogy minden a településhez köti őket. A legtöbben szeretnek a

településen élni, mivel csendesnek és nyugodtnak tartják lakókörnyezetüket, továbbá azt szeretik a településen való életben, hogy jó a falu közössége, és a faluban élő emberek kedvesek. Kéleshalomra jellemző negatívumként sokan kiemelték, hogy kevés a munkalehetőség, a település elhelyezkedése hátrányos, mivel elszigetelt zsáktelepülés és emiatt rossz a tömegközlekedési helyzet. Ezekon felül több válaszadó megadta válaszként, hogy kevés a szolgáltatás és elöregedő a falu lakossága. A felmérésben résztvevők közül a legtöbben úgy változtatnának, hogy a jelenlegi programlehetőségeket összegyűjtené, akár egy kiadványba és ezen keresztül tájékoztatná a lakosságot, hogy mennyi lehetőségük van kikapcsolódási lehetőségekre a településen, valamint motiválná a helyieket, hogy látogassák a rendezvényeket. A megkérdezettek java része úgy járulna hozzá a változásokhoz, hogy segédkezne kulturális, sport, szabadidős, illetve közösségfejlesztő rendezvények szervezésében és részt venne ezeken a programokon.

Az interjú során egy pozitív kép rajzolódott ki a településről, kijelenthető, hogy a helyi lakosok szeretnek a településen élni.

2.4.4 Közösségi beszélgetések eredményei

Kéleshalmon négy közösségi beszélgetésre került sor. A közösségi interjúk lebonyolítása után kezdődtek meg a közösségi beszélgetések.

Az első közösségi beszélgetés 2018.11.06-án került megrendezésre a helyi Művelődési Ház és Könyvtárban, azon belül a könyvtár foglalkoztató termében. A beszélgetés első felében a szakmai vezető ismertette a megjelentekkel a projektet és ezen esemény céljait, célkitűzéseit. Ezt követően prezentálásra kerültek a lakossági interjúk eredményei, összegzése. A jelenlévők képet kaptak az interjúk számszerű eredményeiről, valamint a megkérdezettek egy része beszámolt az interjúkészítés közben szerzett tapasztalatairól, véleményt formáltak a projektről, az interjúkérdésekről, reflektáltak az eredményekre. Ebből kifolyólag kialakult egy beszélgetés a közösségfejlesztő, a szakmai vezető és a jelenlévők között. Megvitatásra kerültek az interjúk válaszai, valamint elindult a lakosok egymás közötti kommunikációja is.

A második közösségi beszélgetésre szintén a helyi Művelődési Ház és Könyvtárban került sor 2018.11.14-én. A beszélgetésen főként olyan kéleshalmiak vettek részt, akik az első közösségi beszélgetésen is jelen voltak, de több olyan résztvevő is jelen volt, aki az első alkalommal nem, így kijelenthető, hogy bővült a projektbe bevontak köre. Az esemény kezdeteként a

közösségfejlesztő és a szakmai vezető ismertette az esemény részleteit, az interjúk eredményeit, összegzését, valamint egyfajta lakossági fórum keretein belül tájékoztatva lettek a jelenlévők a pályázat részleteiről, célkitűzéseiről. Ebből kifolyólag kialakult egy beszélgetés a közösségfejlesztő, a szakmai vezető és a jelenlévők között. A résztvevőkkel megvitatásra kerültek az interjúk leggyakoribb válaszai, legnagyobb részük ezen eseményen is egyetértett a kapott eredményekkel, így kijelenthető, hogy a lakossági igények nagy részben egyeznek a projekt célkitűzéseivel.

A harmadik közösségi beszélgetés 2018.11.20-án került megrendezésre a helyi Művelődési Ház és Könyvtárban. Főként olyan helyi lakosok vettek részt, akik az eddigi közösségi beszélgetéseken nem voltak jelen, így kijelenthető, hogy bővült a projektbe bevontak köre. Az esemény kezdeteként a közösségfejlesztő és a szakmai vezető ismertette az esemény részleteit, az interjúk eredményeit, összegzését, valamint egyfajta lakossági fórum keretein belül tájékoztatva lettek a jelenlévők a pályázat részleteiről, célkitűzéseiről, valamint a pályázat jelenlegi állapotáról. Ezt követően a közösségi kérdőívek kérdéseinek előkészítése zajlott. A kérdőív már meglévő, minden településre jellemző kérdéseinek ismertetése után, a jelenlévők bevonásával megalkotásra kerültek, a külön a településre vonatkozó specifikus kérdések. A következő beszélgetésen pedig megvitatásra kerülnek a kérdőívek eredményei.

A negyedik közösségi beszélgetésre 2018.12.13-án került sor a Kéleshalmi Községházán. A beszélgetésen főként olyan helyi lakosok vettek részt, akik az eddigi közösségi beszélgetések nagy részén jelen voltak, így kijelenthető, hogy ismételten bővült a projektbe bevontak köre, és hasonlóan, mint a többi településen itt is kialakulni látszik egy viszonylag stabil mag.. Az esemény kezdeteként a közösségfejlesztő és a szakmai vezető ismertette az esemény részleteit, az interjúk eredményeit, összegzését, valamint egyfajta lakossági fórum keretein belül tájékoztatva lettek a jelenlévők a pályázat részleteiről, célkitűzéseiről, valamint a pályázat jelenlegi állapotáról. Ezt követően a közösségfejlesztő és a szakmai vezető ismertette a jelenlévőkkel a kérdőívek eredményeit, összegzését. Majd ezen eredmények megvitatása történt. Minden egybegyűlt pozitívan értékelte a kérdőívet és ennek fejleményeit. Többen kiemelték, hogy a külön a településre vonatkozó megvalósítani kívánt programokat támogatják, és örülnek, hogy a pályázat keretein belül létrejönnek ilyen és ehhez hasonló programok. Ezeken felül többen külön kiemelték, hogy fontosnak és hasznosnak találják a Kéleshalmi falukönyv, kalendárium kiadvány létrehozását. Kijelenthető, hogy a településen a

közösségépítés terén megindult folyamat jó úton halad, a pályázatba bevontak köre folyamatosan bővül.

2.4.5 Közösségi felmérés eredményei

Kéleshalmon a kérdőíveket november 27-től kezdték el eljuttatni a lakosoknak és december 4-ig várták a visszaküldését. Végül 17 db közösségi kérdőív került kitöltésre a lakosok által. A kérdőív kérdéseinek és válaszainak összeállításánál az interjúk eredményeit is figyelembe vették. A kitöltött kérdőívek alapján, az alábbiak mondhatók el:

A megkérdezettek szerint főként az helyi lakosok gondolkodásmódján, motivációján szükséges változtatni, hogy jobb közösséget alkosson Kéleshalom lakossága. A problémák megoldására a kitöltők szerint a lakosság együttműködésére és összefogására van szükség, valamint olyan programokra, melyek közelebb hozzák egymáshoz a fiatal és idős generációt, ezeken felül többen szeretnének több olyan programot, ami a fiataloknak szól.

A legtöbben önkéntes munkával és a rendezvényeken való részvétellel járulna hozzá a közösség fejlesztéséhez. A megkérdezettek több mint háromnegyede aktívan részt vesz a közösségi életben, közülük legtöbben jelen van a rendezvényeken, de sokan önkénteskednek. Főként ismerik a község civil szervezeteit, a kitöltők közül senki sem tagja civil szervezetnek. A kitöltők nagy hányada ismerősöktől, barátoktól tájékozódik, de többen említették, hogy szórólappól, plakátból, hirdetőtábláról, valamint közösségi oldalakról tájékozódnak a helyi hírekről, eseményekről.

A kitöltők szerint azokat a személyeket, akik nem vesznek részt a közösség életében főként személyes felkereséssel és meghívással lehetne ösztönözni, valamint a rendezvények szervezésébe való bevonással.

A megkérdezett lakosság jelentős része örülne a pályázat keretein belül megvalósuló programoknak (helyismereti, helytörténeti dokumentumok felkutatása, feltárása, falukönyv, kalendárium létrehozása). A közösség fejlesztése érdekében a kitöltők szerint főként a családokat és felnőtt lakosságot, valamint az iskolás korú lakosságot lehetne leginkább megmozgatni.

A lakókörnyezet minőségével kapcsolatos kérdésre főként pozitív válaszok érkeztek, tehát a kitöltők nagy része elégedett lakókörnyezetével. A szolgáltatásokkal kapcsolatban legtöbben a munkalehetőségek hiányát látják, mint negatívum, pozitívumként pedig a helyi rendezvényeket emelték ki.

Kijelenthetjük, hogy a projekt célkitűzései, megvalósítani kívánt rendezvények, programok nagyrészt egyeznek a megkérdezett lakosság igényeivel. Tehát a kitöltők jelentős része támogatná ezen kezdeményezéseket, rendezvényeket.

3. Együttműködési megállapodások

Hajós Város Önkormányzata együttműködési megállapodást kötött:

- Hajósi Szent Imre Általános Iskolával,
- Hajósi Barokk Kastéllyal.

Jánoshalma Város Önkormányzata együttműködési megállapodást kötött:

- Imre Zoltán Művelődési Központ és Könyvtárral.

Borota Községi Önkormányzat együttműködési megállapodást kötött:

- KICSI VAGYOK ÉN Napköziotthonos Óvodával.

Kéleshalom Községi Önkormányzat együttműködési megállapodást kötött:

- Jánoshalmi Hunyadi János Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola Kéleshalmi Telephelyével.

4. További megvalósuló programok

4.1 2018.12.31. – 2019.06.30. között:

Jánoshalmán elkészül a *tankatalógus*, mely készítése során felvesszük a kapcsolatot a lakossággal és a feltárt kulturális értékeket, helyi tudást, hozzáértést rendszerezünk, oly módon, hogy az érintettek nevei is szerepeljenek az adott témakörök mellett, ezzel lehetőséget biztosítva új tanulókörök, hobbi-körök és egyéb klubok kialakulására. A közösség- és helyi identitást erősítő folyamatba fontos olyan programelemeket beépíteni, amellyel a helyben élők kerülnek a közgondolkodás középpontjába, nyilvánosságra kerülnek rejtett értékek, amelyek növelik az önbizalmat egyéni és közösségi szinten is.

Borotán elkészül a *falukönyv*, mely során létrejön egy olyan kiadvány, amely naplószerűen megörökíti a közelmúlt eseményeit. A naplót a helyi lakosok írásai alkotják majd. A közösségek kialakulásához, fejlődéséhez szükség van olyan tematikusan felépített tevékenységekre, amelyek alkalmat teremtenek a közösség tagjainak a közös munkára. A közös cél elérése a közös munka eredményeként erősíti a személyközi kapcsolatokat és a közösség építése iránti elkötelezettséget.

Hajóson lezajlik egy *közösségi eredményeket bemutató akció*, a tevékenység keretein belül a központi mag tagjai és a projekt szakmai megvalósítói cikkeket írnak, amelyeket képekkel illusztrálnak a konzorciumvezető honlapján a projekt keretében lezajló tevékenységekről. A szélesebb részvételi kör kialakításához szükséges, hogy a projekt folyamatairól, azok is, akik egy-egy programon nem vettek részt, mert a pozitív híradás növelheti a résztvevők számát. Lebonyolításra kerül az *1. közösségi kiállítás* is, a helyi kultúrára, helytörténetre, tradícióra, egyéni vagy közösségi teljesítményre, természeti és társadalmi értékekre építő kiállítás kerül megszervezésre. A tevékenység indikálhat a közösségfejlesztési tevékenységekben szélesebb részvételi kört, továbbá a kiállítások megszervezése és megtekintése erősíti a térségi identitást.

Ezekon felül benyújtjuk a lebonyolítást igazoló teljesítésigazolásokat, jelenléti ívet, fotódokumentációt, képzési naplókat, OVIMOR rendszerben történt adatrögzítéseket, valamint lezajlik minden településen kettő részvételi fórum (közösségi beszélgetés).

4.2 2019.06.30. – 2019.12.31. között:

Jánoshalmán megkezdődik a *helyi értékörzés-értékfeltárás*. A helyi identitás fontos része, hogy a közösség tagjai részt vegyenek a helyi értékek bemutatásában, valamint tisztában legyenek azokkal. Jánoshalma város életében fontos, hogy a település területén fellelhető nemzeti értékeket tartalmazó gyűjtemény, amely Jánoshalma város szempontjából meghatározó jelentőségű, a városhoz való tartozást kifejező egyedi szellemi termék, tárgy, kulturális alkotás, hagyomány, jelkép, természeti értékből áll, összegyűjtse, elemezze, katalógust, kiadványt készítsen róla.

A településnek ezzel kapcsolatosan fontos feladata:

- a települési értékek megőrzéséről és szélesebb körben történő megismertetéséről való gondoskodás (pl. évente a gyűjtemény közzététele a helyi sajtó vagy az önkormányzat honlapján, stb.),
- a helyi települési értékek körének meghatározása, szükség szerint módosítása, a Települési Helyi Értékek Gyűjteményének összeállítása,
- Hungarikumok Gyűjteményébe való felvételre javaslattevés.

Hajóson lezajlik egy *közösségi eredményeket bemutató akció*, a tevékenység keretein belül a központi mag tagjai és a projekt szakmai megvalósítói cikket írnak, amelyeket képekkel illusztrálnak a konzorciumvezető honlapján a projekt keretében lezajló tevékenységekről. A szélesebb részvételi kör kialakításához szükséges, hogy a projekt folyamatairól, azok is, akik egy-egy programon nem vettek részt, mert a pozitív híradás növelheti a résztvevők számát. Megszervezésre kerül az **1. népismereti tábor**, mely során népismereti táborokat szervezünk a projekt 2. és 3. nyarán, egy-egy 5 napos alkalommal 20-20 gyermeknek. A helyi identitás és a társadalmi kohézió területfejlesztési erőforrás. A fiatalok megtartásában, az „agyelszívó hatás” mérséklése szempontjából fontos, hogy minél fiatalabb korban a gyermekeket a helyi közösség aktív tagjaivá tegyük.

A településen a harmadik program a *belföldi tanulmányút*, mely során 20-20 fő 1 alkalommal belföldi tanulmányúton vesz részt a közösségfejlesztési jógyakorlatok tapasztalatszerési érdekében. A tevékenység célcsoportja a közösségfejlesztési folyamatban érintett lakosok, szakemberek, a település vezetői és a közigazgatásban dolgozók. A közösségfejlesztési

folyamat minőségének biztosítása érdekében szükséges az érintettek képzése a folyamatokat illetően.

Ezekon felül majd lezajlik minden településen kettő részvételi fórum (közösségi beszélgetés), folyamatosan működik az információs pont. Folytatódik a helyi nyilvánosság fejlesztése. Benyújtjuk a lebonyolítást igazoló teljesítésigazolásokot, jelenléti íveket, fotódokumentációt, képzési naplókat, OVIMOR rendszerben történt adatrögzítéseket.

4.3 2019.12.31. – 2020.06.30. között:

Hajóson elindulnak a *tanulókörök*, mely során a tankatalógus alapján, ha elegendő (7-12 fő) jelentkezik egy-egy tanulókörre, akkor megszervezzük az összejöveteleiket. A tapasztalatok alapján elmondható, hogy rendszerint adott településeken sok azonos érdeklődési körrel, tudással rendelkező személy lehet, azonban sok esetben nem tudnak egymásról, illetve nincs lehetőségük szervezett keretek között találkozni. A tevékenység erre az igényre reagál. A program célcsoportja a helyi lakosok. Célja a közös érdeklődési körrel rendelkező lakosok közös időtöltésére lehetőséget biztosítani. Továbbá a tanulókörök hozzásegítik az érintetteket, hogy a helyi tudás és tapasztalat megosztásával fejlődjön a tudatosság és az aktivitás.

Továbbá lezajlik egy *közösségi eredményeket bemutató akció*, a tevékenység keretein belül a központi mag tagjai és a projekt szakmai megvalósítói cikket írnak, amelyeket képekkel illusztrálnak a konzorciumvezető honlapján a projekt keretében lezajló tevékenységekről. A szélesebb részvételi kör kialakításához szükséges, hogy a projekt folyamatairól, azok is, akik egy-egy programon nem vettek részt, mert a pozitív híradás növelheti a résztvevők számát.

Ezekon felül lezajlik az *1. közösségek szomszédolása (Szomszédünnep)* program. A tevékenység során szomszédünnepet tervezünk, melynek keretében környező települések kultúrájának bemutatására kerül sor, 2019. augusztusában és 2020. augusztusában.

Megtörténik az első akció a *helyi hagyományok feltárását* illetően. A naptári, természeti, mezőgazdasági tevékenységekhez kapcsolódó és egyházi ünnepekhez kötődő hagyományos közösségi tevékenységek, ünnepek, rítusok feltárása interjúztatással, levéltári iratanyagokból és közzététele minden lakos által elérhető platformon. Az ünnepek erősítik az adott személy összetartozás iránti igényét, területi identitását, közösségi kapcsolatait, így kiemelten fontos, hogy a helyi lakosok ismerjék a hagyományos ünnepekhez kapcsolódó rendezvényeken, vagy akár maguk szervezzék azokat.

Kéleshalmon elkezdődik a *helyismereti, helytörténeti dokumentumok gyűjtése, feltárása*. A tevékenység során közművelődési szakemberek, kutatók feltárják a terület történelmi előzményeit, természeti viszonyait, gazdasági történetét, társadalmi szerkezettel, művészettel kapcsolatos információit és ezek elérhetőségét biztosítják a lakosság részére. Az identitás megerősítésének egyik kulcsa a múlt és helyi értékek ismerete. Fontos, hogy a lakosság minél több információval rendelkezzen az életteréről és ezzel erősödjön a lokális kötődése.

Ezekon felül lezajlik minden településen egy részvételi fórum (közösségi beszélgetés), folyamatosan működik az információs pont, valamint folytatódik a helyi nyilvánosság fejlesztése. Benyújtjuk a lebonyolítást igazoló teljesítésigazolásokat, jelenléti íveket, fotódokumentációt, képzési naplókat, OVIMOR rendszerben történt adatrögzítéseket.

4.4 2020.06.30. – 2020.12.31. között:

Hajóson lezajlik a *2. népismereti tábor*, mely során népismereti táborokat szervezünk a projekt 2. és 3. nyarán, egy-egy 5 napos alkalommal 20-20 gyermeknek. A helyi identitás és a társadalmi kohézió területfejlesztési erőforrás. A fiatalok megtartásában, az „agyelszívó hatás” mérséklése szempontjából fontos, hogy minél fiatalabb korban a gyermekeket a helyi közösség aktív tagjaivá tegyük.

Lebonyolításra kerül a *külföldi tanulmányút*, mely során 20-20 fő 1 alkalommal belföldi tanulmányúton vesz részt a közösségfejlesztési jógyakorlatok tapasztalatcseréi érdekében. A tevékenység célcsoportja a közösségfejlesztési folyamatban érintett lakosok, szakemberek, a település vezetői és a közigazgatásban dolgozók. A közösségfejlesztési folyamat minőségének biztosítása érdekében szükséges az érintettek képzése a folyamatokat illetően.

Továbbá lezajlik egy *közösségi eredményeket bemutató akció*, a tevékenység keretein belül a központi mag tagjai és a projekt szakmai megvalósítói cikkeket írnak, amelyeket képekkel illusztrálnak a konzorciumvezető honlapján a projekt keretében lezajló tevékenységekről. A szélesebb részvételi kör kialakításához szükséges, hogy a projekt folyamatairól, azok is, akik egy-egy programon nem vettek részt, mert a pozitív híradás növelheti a résztvevők számát.

Kéleshalmon elkészül a *falukönyv, kalendárium*, mely során létrejön egy olyan kiadvány, amely naplószerűen megőrökíti a közelmúlt eseményeit. A naplót a helyi lakosok írásai alkotják majd. A közösségek kialakulásához, fejlődéséhez szükség van olyan tematikusan felépített tevékenységekre, amelyek alkalmat teremtenek a közösség tagjainak a közös munkára. A közös

cél elérése, a közös munka eredményeként erősíti a személyközi kapcsolatokat és a közösség építése iránti elkötelezettséget. A tevékenység célcsoportja a helyi lakosok. Célja, hogy elinduljanak a közösségi mozgások a településen egy helyi kiadvány ürügyén. Ez elősegíti a helyi identitás és a közösséghez való tartozás erősödését, a közösség fontosságának felismerését és fejleszti a közösségi együttműködések.

Ezekon felül lezajlik egy részvételi fórum (közösségi beszélgetés), valamint folytatódik a helyi nyilvánosság fejlesztése és folyamatosan működik az információs pont. Benyújtjuk a lebonyolítást igazoló teljesítésigazolásokat, jelenléti íveket, fotódokumentációt, képzési naplókat, OVIMOR rendszerben történt adatrögzítéseket.

4.5 2020.12.31. – 2021.06.30. között:

Hajóson lezajlik egy *közösségi eredményeket bemutató akció*, a tevékenység keretein belül a központi mag tagjai és a projekt szakmai megvalósítói cikket írnak, amelyeket képekkel illusztrálnak a konzorciumvezető honlapján a projekt keretében lezajló tevékenységekről. A szélesebb részvételi kör kialakításához szükséges, hogy a projekt folyamatairól, azok is, akik egy-egy programon nem vettek részt, mert a pozitív híradás növelheti a résztvevők számát.

Lebonyolításra kerül az **2. közösségi kiállítás** is, a helyi kultúrára, helytörténetre, tradícióra, egyéni vagy közösségi teljesítményre, természeti és társadalmi értékekre építő kiállítás kerül megszervezésre. A tevékenység indikálhat a közösségfejlesztési tevékenységekben szélesebb részvételi kört, továbbá a kiállítások megszervezése és megtekintése erősíti a térségi identitást.

Megtörténik a második akció a *helyi hagyományok feltárását* illetően. A naptári, természeti, mezőgazdasági tevékenységekhez kapcsolódó és egyházi ünnepekhez kötődő hagyományos közösségi tevékenységek, ünnepek, rítusok feltárása interjúztatással, levéltári iratanyagokból és közzététele minden lakos által elérhető platformon. Az ünnepek erősítik az adott személy összetartozás iránti igényét, területi identitását, közösségi kapcsolatait, így kiemelten fontos, hogy a helyi lakosok ismerjék a hagyományos ünnepekhez kapcsolódó rendezvényeken, vagy akár maguk szervezzék azokat.

Ezekon felül lezajlik egy részvételi fórum (közösségi beszélgetés), valamint folytatódik a helyi nyilvánosság fejlesztése és folyamatosan működik az információs pont. Benyújtjuk a lebonyolítást igazoló teljesítésigazolásokat, jelenléti íveket, fotódokumentációt, képzési naplókat, OVIMOR rendszerben történt adatrögzítéseket.

4.6 2021.06.30. – 2021.12.31. között:

Jánoshalmán lezajlik a *helyi szellemi kulturális örökség* feltárása. A tevékenység során kutató, kulturális szakemberek felkutatják, feltárják, dokumentálják és ezen keresztül mindenki számára hozzáférhetővé teszik a helyi kulturális örökséget. A tevékenység célcsoportja a helyi lakosok. Célja, a helyi kulturális örökség megismertetése a helyi lakosokkal. Az identitás megerősítésének egyik kulcsa a múlt és a helyi értékek ismerete. Fontos, hogy a lakosság minél több információval rendelkezzen az életteréről és ezzel erősödjön a lokális kötődése.

Ezekon felül minden településen lezajlik egy részvételi fórum (közösségi beszélgetés), folyamatosan működik az információs pont és folytatódik a helyi nyilvánosság fejlesztése.

4.7 2022.03.15.-ig:

Jelen dokumentumban meghatározott szakmai program megvalósul. Elkészül az informatikus nyilatkozata az infokommunikációs akadálymentesítésről, amennyiben relevánssá válik, csatoljuk a közösségfejlesztő képzések tanúsítványát.

A projekt egész időtartama alatt a *helyi nyilvánosság fejlesztése* folyamatos feladat. A tevékenység során az alábbi fórumokat kívánjuk fejleszteni: hirdető táblák fejlesztése, közösségi oldal. A helyiek akkor aktivizálhatók leginkább helyi ügyekben való bevonásra, ha úgy érzékelik, hogy a helyi döntésekbe való beleszólási lehetőségeik vannak. Ez segíti a társadalmi szerepvállalás és helyi identitás erősödését. A tevékenység célcsoportja a helyi lakosok. Célja, hogy a helyiek lehetőséget kapjanak a véleménycserére, valamint az információkhoz jutáshoz.

A projekt időtartama alatt *közösségfejlesztő képzések* lebonyolítása is megtörténik. A tevékenység során 4 fő (szakmai vezető, közösségfejlesztő, önkéntes közösségfejlesztő kulturális szakember) részt vesz egy 120 órás közösségfejlesztés témájú szakmai továbbképzési programon. Indokoltságát tekintve a cél a helyi szakemberek professzionalitásának erősítése. A tevékenység célcsoportja a projekt szakmai vezetője, közösségfejlesztője és egy kulturális intézmény kulturális szakembere, valamint egy önkéntes közösségfejlesztő. Célja, hogy ezek a szakemberek a közösségfejlesztési folyamatok megvalósítására felkészült szakemberré váljanak.

Megállapítható, hogy a projekt eddigi programjainak (közösségi interjúk, közösségi beszélgetések, közösségi felmérés) eredményei alapján a pályázatba eddig bevont lakosság igényeinek felmérése során, a megkérdezettek nagy hányada támogatja és hasznosnak találja a pályázat céljait, eddig megvalósult, valamint a későbbiekben megvalósuló programokat is.

5. Programnaptár

TOP-5.3.1-16-BK1-2017-00015, Helyi identitás és kohézió erősítése projekt - PROGRAMNAPTÁR						
<i>Program elnevezése, időpontja</i>						
Település	2018.12.31- 2019.06.30	2019.06.30- 2019.12.31	2019.12.31- 2020.06.30	2020.06.30- 2020.12.31	2020.12.31- 2021.06.30	2021.06.30- 2021.12.31
Hajós	1. Közösségi kiállítás	1. Népismereti tábor	1. Szomszédünnep	2. Népismereti tábor	2. Közösségi kiállítás	2. Szomszédünnep
	Közösségi eredményeket bemutató akció	Belföldi tanulmányút	1. Akció a helyi hagyományok feltárására	Külföldi tanulmányút	2. Akció a helyi hagyományok feltárására	Közösségi eredményeket bemutató akció
		Közösségi eredményeket bemutató akció	Közösségi eredményeket bemutató akció	Közösségi eredményeket bemutató akció	Közösségi eredményeket bemutató akció	
			Tanulókörök			
Borota	Falukönyv, kalendárium					
Jánoshalma	Tankatalógus	Helyi értékörzés, értékfeltárás				Szellemi kulturális örökség feltárása
Kéleshalom			Helytörténeti dokumentumok gyűjtése, feltárása	Falukönyv, kalendárium		

Készítette:

Petróczky Henrietta – közösségfejlesztő

Farkas Kristóf Péter – szakmai vezető

